

forum for
natur og
friluftsliv
nordland

Fauske 12.06.2017

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo
nve@nve.no

Høringsuttalelse til revisjon av vilkårene for reguleringen av Skjomenvassdraget i Narvik kommune

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland (FNF Nordland) er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 22 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

FNF Nordland viser til høringsbrev av 01.03.2017 fra NVE. FNF Nordland har ikke hatt tilstrekkelig kapasitet til å følge opp med en høringsuttalelse med konkrete forslag, men viser til uttalelse fra våre tilsluttet organisasjoner (Naturvernforbundet i Narvik).

Bakgrunn

NVE har i brev av 07.01.2016 vedtatt at vilkårene for følgende konsesjoner skal revideres:

- Kgl. Res. Av 01-08-1969: Statsregulering av Skjomenvassdragene m.v.

Krav om revisjon er fremsatt av Narvik kommune, Skjomen bygdelag, Naturvernforbundet i Narvik og Narvik Omegn Jeger og Fiskerforening.

Konsesjonæren (Statkraft) har utarbeidet et revisjonsdokument som skal gi oversikt over kraftverksanlegg, reguleringer og overføringer, miljøtilstand i berørte vassdragsavsnitt og en vurdering av innkomne krav. Dokumentet skal også omtale eventuelle muligheter for opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftanlegg. Denne høringen omhandler dette revisjonsdokumentet.

Generelle merknader

Gamle vannkraftkonsesjoner inneholder ikke de miljøvilkår som i moderne konsesjoner. Før var vilkårene mer preget av sosiale (samfunns)forhold enn miljøhensyn, og vilkår som ble pålagt har ofte vist seg å være lite effektive. Det er heller ikke krav om miljøtilpasning etter hvert som kunnskapen om miljøpåvirkningen har kommet frem.

FNF Nordland mener konsesjonene må oppdateres slik at den samsvarer med moderne konsesjoner. Og samtlige tema som pålegges å bli utredet ved behandling av nye konsesjonssøknader, må også omfatte en revisjon av gamle kraftverk.

Begrunnelsen for å bygge Skjomen kraftverk var av hensyn til forsyningssikkerhet. Men i dag er det et betydelig kraftoverskudd i fylket og forsyningssikkerhet må nødvendigvis ikke vektlegges i samme grad som den gang. I tillegg har det blitt et markedsstyrt kjøremønster for slike kraftanlegg da kraftverkene kjøres etter hva prisnivået ligger på. Dette skulle ikke være intensjonen med kraftverkene da de ble bygd. Slik «effektkjøring» fører til hyppige, raske endringer av vannføringen og vannstanden i vassdragene og langt utenfor de naturlige hydrologiske prosesser. Dette har negative konsekvenser for vassdragsnaturen og det biologiske mangfoldet knyttet til vassdraget. Samtidig ivrer kraftbransjen og politikere etter å bygge nye utenlandskabler for å eksportere mer vannkraft til det europeiske markedet. Dette vil kunne føre til en enda mer markedsstyrt kraftproduksjon med effektkjøring.

I nyere konsesjoner er det innført standardvilkår (naturforvaltningsvilkår) som gir hjemmel for å pålegge miljøtiltak som ikke medfører produksjonstap, for eksempel biotopjusterende tiltak eller tilrettelegging for fiskevandring. Standard naturforvaltningsvilkår må innføres i alle gamle vannkraftkonsesjoner.

EUs rammedirektiv for vann (vanndirektivet) og vannforskriften skal ivaretas i revisjonsprosessen. Miljømålene i vanndirektivet er at alle vann, vassdrag, fjorder og kystvann skal oppnå «god miljøtilstand» innen 2021. Det skal fastsettes miljømål for vannforekomstene og forbedringstiltak der miljøtilstanden ikke er god nok. Revisjon av konsesjonsvilkår vil være et virkemiddel for å forbedre miljøtilstanden i regulerte vassdrag. Skjoma er oppført som naturlig vannforekomst med status dårlig økologisk tilstand og god økologisk tilstand som miljømål.

I NVE-rapport nr. 49/2013 «*Vannkraftkonsesjoner som kan revideres innen 2022. Nasjonal gjennomgang og forslag til prioritering*», er Skjomenvassdraget kategorisert som et 1.2 vassdrag. I regional plan for vannforvaltning i vannregion Nordland og Jan Mayen, vedtatt av Nordland fylkesting i desember 2015 og godkjent av Klima- og miljødepartementet den 01.07.2016, er Skjomenreguleringen prioritert som 1.1-vassdrag.

Vilkårsrevisjonen må også bidra til at miljømålene gjennom vannforskriften og vannforvaltningsplanen oppnås. Vannkraft er en av de viktigste påvirkningene på vannforekomstene og det er helt nødvendig med nye tiltak og vilkår for å bedre miljøtilstanden i disse. Det finnes oppdatert kunnskap om metoder som benyttes for å sikre god vannforvaltning i forbindelse med vannkraftverk. En EU-rapport er lagt fram til hjelp i arbeidet med sikring av god vannforvaltning i forbindelse med kraftverk:

<http://www.vannportalen.no/nyheter/2017/jan-mars/ny-eu-rapport-om-vassdragsreguleringer-og-avbotende-tiltak/>.

FNF Nordland mener rapporten og erfaringene også må legges til grunn. Videre må det tillegges ny kunnskap i vurderingene av hvordan miljømål skal oppnås, eksempelvis ved bruk av *miljødesign i regulerte vassdrag* (Forseth, T. & Harby, A. (red.). 2013. Håndbok for miljødesign i regulerte laksevassdrag. - NINA Temahefte 52. 1-90 s.). Dette vil være et nyttig verktøy for å bedre de økologiske prosessene og vilkår for anadrom laksefisk i forbindelse med vilkårsrevisjonene. Her er det blant annet dokumentert at kombinasjoner av habitattiltak og noe økt vannslipp kan bedre forholdene for fisk betraktelig, uten vesentlig reduksjon i kraftproduksjonen.

Men det er fortsatt store utfordringer for anadrom laksefisk. Avbøtende tiltak i selve vassdragene er i mange tilfeller ikke tilstrekkelig da anadrom laksefisk er utsatt for flere andre påvirkninger utenfor vassdragene. Utfordringene er derfor større og mer sammensatt. FNF Nordland ser

stadig at lakseoppdrett forringer miljøtilstanden i fjordene våre. Plan- og forvaltningsmyndighetene ivaretar verken vanndirektivet eller interesser som fiske, reindrift, friluftsliv eller naturverdier.

FNF Nordland mener at norske myndigheter bryter både med EUs retningslinjer og sin egen beslutning om å ta rømt oppdrettsfisk og lakselus på alvor ved å unnlate å inkludere disse miljøproblemene i gjennomføringen av vanndirektivet. Vi har tilstrekkelig kunnskap til å angi omfanget av denne type påvirkninger på anadrom laksefisk. Kommunene er planmyndighet for sjøarealene og må sikre en lus- og rømningsfri vandringsvei for smolt ørret og laks.

FNF Nordlands merknader til revisjonsdokumentet

FNF Nordland viser til uttalelsen fra Naturvernforbundet i Narvik (NiN) og støtter deres innspill og utmerkede forslag til blant annet manøvreringsreglement og minstevannføring. Vi ber om at disse blir ivaretatt av NVE i revisjonsprosessen. NiN har sammen med flere andre interesser tilknyttet vassdraget lagt ned en stor innsats og engasjement for å få myndighetene til å pålegge tiltak som skal forbedre de økologiske forholdene i vassdraget. Kravet om revisjon er dessuten fremmet av Narvik kommune og på vegne av lokalt engasjement og med frivillige organisasjoner og allmenne interesser. Så denne revisjonen har en solid forankring lokalt og en åpenbar stor betydning for lokalbefolkning og for natur og friluftsliv.

FNF Nordland har ingen andre krav og forslag enn de som NiN foreslår i deres uttalelse. Vår konklusjon er likevel den at vanntilførselen og manøvreringsregimet ikke er tilpasset faunaen og de naturlige økologiske prosessene i vassdraget. Konesjonen har hatt negative konsekvenser for lokalbefolkning, næring, for laks og laksefiske, friluftsliv, landskap og vanntilknyttet dyre- og planteliv. En vilkårsrevisjon må nå sørge for at det fastsettes nye vilkår for å rette opp negative effekter på miljøet og andre allmenne interesser.

På et overordnet nivå er det for FNF Nordland i første rekke viktig at følgende punkter følges opp i revisjonsprosessen:

1. Det forventes at det fastsettes vilkår og manøvreringsreglement som sikrer levevilkår for det biologiske mangfoldet i vassdraget. Revisjonen må resultere i at det slippes tilstrekkelig vann (minstevannføring) i berørte strekninger.

Erfarings- og fagkunnskap må legges til grunn, hvilket innebærer et behov for å gjennomføre utredninger i de berørte strekningene av vassdragene som er aktuelle i kravene fra kommunen.

2. Hensynet til villaks og sjøørret må ivaretas. Gyte- og oppvekstområder og de negative konsekvensene som følge av reguleringene må være på et minimum. Som nevnt i punkt. 1 så må vannslipp/minstevannføring fastsettes etter en faglig vurdering og vitenskapelig utredning.
3. Hensynet til opplevelse og rekreasjon må ivaretas. Det må komme frem av revisjonen hvordan hensynet til opplevelseskvaliteter, friluftsliv og rekreasjon vil ivaretas i større grad enn det gjør i dag.
4. Vannforskriften og regional plan for vannforvaltning i Nordland og Jan Mayen må legges til grunn og følges opp. En vilkårsrevisjon vil være et viktig tiltak for å nå målet om god økologisk tilstand eller godt økologisk potensiale.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Fylkesmannen i Nordland v/ Miljø og Reindrift
Nordland fylkeskommune v/ Plan og miljø
Narvik kommune
Norsk Friluftsliv